



## ПРО РОЗРОБКУ ПОЛІТИКИ З ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ В НАЦІОНАЛЬНИХ УНІВЕРСИТЕТАХ ТА РОЛЬ ПРОФІЛЬНИХ КАФЕДР З ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ

**Олена Орлюк,**

*доктор юридичних наук, професор, академік НАПрН  
України, директор НДІ інтелектуальної власності НАПрН  
України, в.о. зав. кафедри інтелектуальної власності  
Київського національного університету імені Тараса  
Шевченка*

У статті досліджуються підходи ВОІВ до розробки напрямів підтримки розвитку політики з інтелектуальної власності в університетах і науково-дослідних організаціях. На базі чинного законодавства та Типового положення пропонуються підходи, котрі можуть використовувати університети України у процесі розробки політики з інтелектуальної власності, з метою розв'язання завдань, які Україна ставить перед собою у процесі входження в Європейський дослідницький простір. Аналізується досвід профільних кафедр з інтелектуальної власності у розбудові політики університетів у цій сфері.

**Ключові слова:** ВОІВ, політика з інтелектуальної власності, університет, науково-дослідний інститут, інноваційна структура

Сьогодні ні в кого не викликає заперечень твердження, що саме інтелектуальна власність відіграє ключову роль в академічній і науково-дослідній роботі університетів, оскільки знання й технології, що у них створюються, можуть забезпечити значні економічні та суспільні блага. Як констатує ВОІВ, «основна причина, через яку університети потребують ретельно проробленої політики у сфері інтелектуальної власності, пов'язана з необхідністю перетворення відкриттів, зроблених у лабораторіях, на ринковий товар. Значна частка винаходів, які є результатами фундаментальних або прикладних досліджень, патентоспроможні, але водночас багато які з них є лише простим доказом певної теорії чи лабораторним прототипом, що свідчить про необхідність продовження НДДКР, перш ніж їх можна буде вивести на ринок» [1]. І якщо це проблема, котру мають розв'язувати провідні університети світу, то для

України, в якій сьогодні інноваційна економіка, економіка знань лише декларуються як цілі, яких має досягти країна, щоб вийти з тривалої кризи, це набуває особливого значення. Тим паче, що й досі наявний інструментарій та інституційне забезпечення комерціалізації інтелектуальної власності не відповідають сучасним потребам національної політики та не відображають реального зв'язку між інтелектуальним, творчим потенціалом національних університетів (як і академічного й відомчого наукового сектору) та бізнесом.

Попри те, що ця проблематика останніми роками стоїть на порядку денному європейської наукової спільноти, з огляду на розпочату політику щодо формування та розвитку Європейського дослідницького простору (ERA) [2], розбудови відкритої науки, формування інноваційного конкурентоспроможного середовища та цифро-

вої економіки, в Україні цією проблематикою опікуються поодинокі автори, а серед юристів ця тема взагалі залишається майже *terra incognita*. Найбільший внесок у цьому напрямі, вважаємо, зробили авторські колективи під керівництвом Ю. Капіци, який очолює Центр інтелектуальної власності та передачі технологій НАН України. Також низка досліджень з цієї тематики здійснюється під егідою Інституту досліджень науково-технічного потенціалу та історії науки ім. Г. М. Доброва НАН України. Деякі публікації з цього напрямку належать фахівцям НДІ інтелектуальної власності НАПрН України в контексті наукових розробок, присвячених економіці знань, визначенню ролі інтелектуальної власності в національній інноваційній системі, договірним питанням сфери інтелектуальної власності, зокрема й сфері науково-технічних розробок. Водночас досі в Україні відсутні спільні підходи до розуміння, яким чином і на яких засадах має формуватися політика університетів у сфері інтелектуальної власності. Хоча влітку 2017 р. за участі представників ВОІВ і під егідою Міністерства освіти і науки України відбувся науково-практичний захід, присвячений цим питанням.

Саме наведені вище міркування, як і поточний стан розробленості теми, зумовили обрання як предмета дослідження цієї наукової статті розгляд проблематики щодо розробки політики з інтелектуальної власності в національних університетах і визначенні ролі профільних кафедр з інтелектуальної власності.

ВОІВ звертає увагу на те, що «надаючи вишам і науковим інституціям права на інтелектуальну власність, що є результатом досліджень, які фінансуються за державні кошти, і дозволяючи отримувати від неї комерційний прибуток, органи державного управління по всьому світу прагнуть прискорити перетворення винаходів на промислові технології та продукцію і зміцнити зв'язки між вишами й промисловістю.

До створення інтелектуальної власності веде також і академічна робота у вишах та наукових інституціях» [1]. Звісно, результатом втілення такої роботи можуть бути, з одного боку, об'єкти авторського права — у формі дисертаційних досліджень, звітів про наукову діяльність, навчально-методичної літератури (підручників, навчальних посібників, науково-освітніх програм навчальних курсів, методичних посібників, практичних кейсів тощо), а також розроблених комп'ютерних програм, баз даних, а з другого — безпосередньо об'єкти, що можуть набувати статусу об'єктів права промислової власності, перед усім об'єктів патентного права (винаходів, корисних моделей, промислових зразків).

Зважаючи на стрімкий розвиток інформаційних технологій, щодалі популярнішу у світі політику щодо надання вільного доступу до результатів наукових розробок, особливо виконаних за публічні кошти (приклад — формування європейського простору відкритої науки, до якого Україна має намір долучитися через прийняття дорожньої карти імплементації в Європейський дослідницький простір), зрозуміло, що виникає проблема пошуку балансу між монополією права інтелектуальної власності та права на інформацією. Окреме місце, особливо для України на сучасному етапі, посідають питання академічної доброчесності. Особливо з огляду на те, що поки згідно з національним законодавством питання плагіату лишаються предметом регулювання законодавства у сфері інтелектуальної власності (а саме Закону України «Про авторське право і суміжні права»), натомість є лише окремими нормами до законодавства про освіту (беручи до уваги останні новації, зокрема і введення поняття самоплагіату). Чи, навпаки, введення в обіг наразі такого поняття, як «електронний підручник (посібник)», під яким закон розуміє «електронне навчальне видання із систематизованим викладом на-



навчального матеріалу, що відповідає освітній програмі, містить цифрові об'єкти різних форматів та забезпечує інтерактивну взаємодію» (п. 5 ч. 1 ст. 1 Закону України «Про освіту» [3]).

Зрозуміло, що політика, спрямована на доступність інформації щодо наукових розробок і освітніх матеріалів, іде у розріз із монополією прав інтелектуальної власності, якщо до цього питання підходити відповідно до розуміння, що склалося за багато років до цього часу. Однак реалії такі, що має бути знайдений справедливий баланс між охороною результатів інтелектуальної, творчої діяльності та доступністю інформації, зокрема освітнього та наукового характеру. Розв'язання цих питань має знайти своє відображення в розробці університетами виваженої та обґрунтованої політики у сфері інтелектуальної власності, щоб визначитись, яким чином мають бути забезпечені права інтелектуальної власності на академічні матеріали та наукові розробки, яким чином університет може ними розпоряджатись, яким чином можуть бути забезпечені права студентів і слухачів (а досить часто перелік цих суб'єктів є значно ширшим) на доступ до навчальної інформації. Крім того, у процесі наукових розробок і навчальних матеріалів нерідко виникає ситуація, коли задіяні інтереси третіх осіб (наприклад, використовуються матеріали, розробки чи інтелектуальна праця третіх осіб або права на освітню літературу виникають у видавництвах; чи обмежується право вільного доступу на наукові публікації, розміщені в науково-метричних виданнях тощо). Саме ці питання й мають стати предметом політики, що має бути відпрацьована університетами в Україні з метою вироблення цивілізованих стандартів, якими ми відповідатимемо в намаганні влитися в регіональні чи світові дослідницькі структури, об'єднання, інституції тощо.

Адже можна цілком підтримати Сесицького Є., керівника програм Де-

партаменту країн з перехідною та розвиненою економікою ВОІВ, що «саме наявність інституційної політики у сфері інтелектуальної власності є необхідною умовою успішної співпраці між вишами, науковими установами, їхніми інноваційними структурами та комерційними партнерами» [4, 49]. Беручи до уваги, що ВОІВ провела вивчення практичного досвіду у сфері наукової діяльності вишів і розробила Типове положення про політику в галузі інтелектуальної власності для університетів та науково-дослідних установ [5], в основу якого покладено норми чинних положень таких університетів, як Оксфордський університет, Кембриджський університет, Каліфорнійський університет, Королівський коледж у Лондоні, університет Глазго, Борнмутський університет, Університет Дебрецена, Плімутський університет, Університет Оксфорд Брукс, пропонувані підходи можуть цілком використовуватися країнами при розробці політик їхніми університетами та науковими установами.

Зважаючи на статус національного університету (особливо коли мова йде про дослідницький університет), педагогічний і науковий потенціал, матеріально-технічну базу, необхідність підвищення місць вітчизняних вишів у міжнародних рейтингах тощо, вважаємо за доцільне рекомендувати українським національним університетам такі кроки у сфері інтелектуальної власності.

Першим кроком для національного університету має бути розробка та прийняття концепції інституційної політики університету в галузі інтелектуальної власності. Адже саме цей документ, на погляд фахівців, «охоплює політику організації у сфері інтелектуальної власності, тобто набір керівних принципів і правил, прийнятих організацією, щоб забезпечити ефективне управління інтелектуальною власністю» [4, 50].

Цілями розробки політики з інтелектуальної власності можуть бути:

- стимулювання та підтримка наукових досліджень і розробок;
- регламентація діяльності зі створення та використання об'єктів права інтелектуальної власності, належності та розподілу прав інтелектуальної власності всередині університету та при взаємодії з третіми особами;
- регламентація процедур виявлення, належності прав, охорони й моніторингу використання та розподілу прав інтелектуальної власності;
- підвищення ефективності використання інтелектуальної власності, отримання додаткових доходів від комерціалізації інтелектуальної власності;
- забезпечення справедливого та чесного розподілу економічних вигод від комерціалізації інтелектуальної власності;
- зміцнення репутації університету як провідного освітнього та науково-дослідного комплексу України тощо.

Основні блоки питань, які мають бути відображені в цій концепції з метою їх подальшої реалізації на практиці:

- належність і розподіл прав на інтелектуальну власність;
- правові аспекти (права й обов'язки) розробників (авторів, це можуть бути співробітники, студенти, аспіранти, сторонні запрошені дослідники) університету;
- порядок виявлення, отримання правової охорони, закріплення прав на об'єкти інтелектуальної власності;
- комерціалізація результатів інтелектуальної діяльності університету та розподіл доходів від комерціалізації.

Основні питання, що мають бути розв'язані в концепції інституційної політики університету в галузі інтелектуальної власності:

- правові аспекти статусу розробників, авторів, студентів, аспірантів,

докторантів і сторонніх запрошених дослідників;

- договірні відносини в межах здійснення науково-дослідної діяльності;
- порядок отримання правової охорони на об'єкти інтелектуальної власності, створені в університеті;
- забезпечення режиму комерційної таємниці;
- закріплення прав на службові об'єкти інтелектуальної власності;
- умови оприлюднення (розкриття) належності та розподілу прав інтелектуальної власності на результати інтелектуальної діяльності, створені в університеті й умови забезпечення конфіденційності;
- шляхи комерціалізації та розподіл доходів від комерціалізації;
- стимулювання творчої діяльності, мотивація авторів, розробників;
- підтримка з боку зовнішніх спонсорів, співпраця з третіми особами в межах науково-дослідної діяльності;
- процедура врегулювання конфлікту інтересів;
- особи (відділи), відповідальні за ведення патентно-ліцензійної роботи;
- розроблені форми необхідних документів.

Зазначені пропозиції ґрунтуються на чинному законодавстві України у сфері інтелектуальної власності, Типовому положенні ВОІВ та відповідних позиціях фахівців ВОІВ [4, 50–52; 5].

Вважаємо, що роль профільних кафедр з інтелектуальної власності у цьому процесі є визначальною, зокрема для методологічного забезпечення. Адже саме фахівці з інтелектуальної власності, викладачі профільної кафедри можуть забезпечити розробку проекту концепції інституційної політики університету в галузі інтелектуальної власності та положення про політику в галузі інтелектуальної власності.

Наступним кроком, який нині стоїть перед будь-яким освітнім закладом університетського рівня, є проведення інвентаризації належних об'єктів права



інтелектуальної власності (отриманих на ім'я університету патентів на винаходи та корисні моделі, промислові зразки, свідоцтва на торговельні марки, патентів в іноземних державах тощо). Необхідно проаналізувати ефективність їх практичного використання й інвестиційної привабливості. За результатами інвентаризації визначити стратегію розвитку напрямів наукових досліджень в університеті й ухвалити рішення щодо доцільності (недоцільності) продовження чинності охоронних документів на економічно неефективні технології.

Обов'язковим кроком є закріплення положень щодо охорони службових об'єктів права інтелектуальної власності у трудових договорах (контрактах) з науково-педагогічними працівниками; визначення критеріїв оцінки створеного об'єкта як службового, вирішення питання щодо виплати винагороди працівникам за створення службових об'єктів права інтелектуальної власності на підставі відповідних цивільно-правових договорів, укладання ліцензійних договорів на об'єкти авторського права тощо. При цьому недопустимою практикою є позиція університетів, що будь-який об'єкт, створюваний педагогічними чи науково-педагогічними працівниками, має автоматично розглядатись як службовий. Утім мають бути чітко закріплені обов'язки педагогічного працівника, які він бере на себе щодо створення службових об'єктів як складової його педагогічної діяльності з метою якісного та фахового забезпечення навчального процесу. Звісно, оплата праці в рамках трудового законодавства не може сприйматись як альтернатива авторській винагороді. Тож, беручи до уваги наявну допоки ситуацію щодо розподілу прав інтелектуальної власності на службовий об'єкт відповідно до Цивільного кодексу України, доцільною видається розробка типового договору про передавання майнових прав інтелектуаль-

ної власності на службовий об'єкт університету.

Профільні кафедри з інтелектуальної власності мають бути залучені й до процесу розробки університетських кодексів з академічної доброчесності. При цьому, зрозуміло, такі кодекси мають поширювати свою дію і на студентів, і на педагогічних та науково-педагогічних працівників університетів. Однак потрібно розуміти різницю між плагіатом і збігами, що зараз встановлюються механічно після перевірок відповідними комп'ютерними програмами. Особливого значення ці питання набувають для гуманітарних наук. Адже в розробках із права неможливо уявити дослідження, в яких цитування нормативних актів можна допустити своїми словами. Філологічні дослідження також використовують уже відомі тексти. Інакше випадку зникає взагалі сенс у таких досліджень. Тож необхідно розуміти різницю між цитуванням, компіляцією, плагіатом, новизною, оригінальністю тощо та не змішувати ці поняття в єдину конструкцію «доброчесність».

Зважаючи на сучасні стратегічні завдання, визначені для України, а беручи до уваги зобов'язання, взяті державою в рамках імплементації Угоди про асоціацію з ЄС, вважаємо вкрай необхідним комплексну підготовку фахівців з інтелектуальної власності як у межах певних галузей знань, так і на міждисциплінарному рівні. Курс з інтелектуальної власності сьогодні має розглядатись як курс, який потрібно викладати всім без винятку студентам університетів, якщо вони справді збираються отримати вищу освіту, неважливо, в якій галузі така освіта отримується. Нині зараз світ активно говорить про повну зміну підходів щодо професій, навичок, знань тощо, зумовлену четвертою технологічною революцією. Ми вже увійшли у цей процес і маємо зважати на реалії, щоб готувати дійсно конкурентоспроможних фахівців, які зможуть знайти в майбутньому роботу.

При цьому дослідження, що проводяться на різних світових майданчиках за участі провідних фахівців, представників бізнесу, футурологів, соціологів та ін., свідчать про однаковість у розумінні того, що майбутнє за креативним мисленням. Отож основи розуміння того, що є результатом інтелектуальної, творчої діяльності, мають викладатися сучасним студентам, якщо наші університети все-таки зацікавлені, щоб молодь залишалася в Україні.

Профільні кафедри мають і самі брати активну участь в академічній мобільності, залучати до цього студентів. У цьому сенсі позитивний досвід демонструють спільні магістерські програми, що відкриваються вітчизняними університетами разом з європейськими. Також заслуговують на підтримку ініціативи щодо більш активної участі студентства у всьох національних і міжнародних конкурсах, олімпіадах, брейн-рингах тощо з напрямку інтелектуальної власності. Зокрема, досвід Всеукраїнських конкурсів студентських робіт з інтелектуальної власності, набутий у рамках їх проведення на базі Київського національного університету імені Тараса Шевченка (протягом 2014–2017 навчальних років) цілком засвідчує, що на конкурс подаються яскраві роботи, які мають право на втілення у практичну площину (а подекуди випадків й втілюються ще до моменту подання на конкурс). Універсальність сфери інтелектуальної власності дає при цьому можливість використовувати знання, навички та досвід абсолютно різних наук.

Перспективним є об'єднання спільних зусиль освіти й науки у створенні спільних інституцій з напрямку інтелектуальної власності. Зокрема, НДІ інтелектуальної власності НАПрН України став ініціатором та співорганізатором науково-освітніх центрів з інтелектуальної власності в Київському національному університеті імені Тараса Шевченка (спільно з Національною академією правових наук України) та у Черкаському національному універси-

теті імені Богдана Хмельницького. Зараз ведуться перемовини щодо спільних ініціатив з іншими провідними університетами України. Така консолідація зусиль дозволяє активно брати участь у міжнародних дослідницьких проектах, зокрема в рамках функціонування програми «Горизонт–2020», особливо зважаючи на професійний напрям досліджень, здійснюваних під егідою Інституту.

У цьому напрямі необхідним видається поширення практики залучення іноземних професорів, науковців, практиків з питань інтелектуальної власності, інновацій, трансферу технологій тощо, з метою розширення знань і досвіду в цій сфері як співробітників університету, так і безпосередньо студентів.

Університети мають активізувати свою участь у міжнародних і всеукраїнських форумах, конференціях з інновацій, трансферу технологій та інтелектуальної власності. Так, у листопаді 2016 р. у МВЦ (м. Київ) вперше відбувся Міжнародний форум «INNOVATION MARKET» та Східноєвропейський форум «Економіка та наука». За рішенням Кабінету Міністрів України проведення зазначених форумів було визнано за доцільне на постійній основі, результатом чого стало проведення такого форуму в листопаді 2017 р. вдруге. Під час форумів проводяться практичні семінари, у процесі яких фахівці (за ініціативою та за участі НДІ інтелектуальної власності НАПрН України) дають практичні поради щодо охорони та захисту інтелектуальної власності, створеної в науковій та освітній сферах, розпоряджена правами інтелектуальної власності, комерціалізації, трансферу технологій тощо.

Окреме місце в політиці університетів з інтелектуальної власності посідає діяльність, спрямована на розвиток інноваційних структур, насамперед тих, що створюються на їх базі. Зауважимо, що нині в Україні вже є досвід у цьому напрямі, загалом позитивний. Наприклад, на базі Київського національного



університету імені Тараса Шевченка працює науковий парк, співзасновниками якого стали наукові установи НАН України. Наукові парки є й в національних університетах «КП», «ХП». Удосконалення їхньої діяльності безпосередньо пов'язане зі змінами національного законодавства, яке в сучасному стані гальмує діяльність інноваційних структур. Але вимагає переосмислення з боку університетів і роль таких інноваційних структур, особливо зважаючи на міжнародний досвід у цьому напрямі.

Потрібно зазначити, що вже сьогодні профільні кафедри з інтелектуальної власності мають певний успішний досвід. Зокрема, кафедра інтелектуальної власності Київського національного університету Тараса Шевченка з цього напрямку може запропонувати такі заходи та напрями діяльності:

1. На базі кафедри інтелектуальної власності у відкритому режимі з 2014 р. працює Клуб інтелектуальної власності, до якого можуть залучатися студенти, аспіранти, викладачі будь-яких факультетів й підрозділів університету. На засідання Клубу приходять провідні фахівці з різних напрямів інтелектуальної власності, патентні повірені, юристи, судді, фахівці з питань економіки, фінансів тощо.

2. Кафедра інтелектуальної власності ініціювала та з 2014 р. проводить на базі університету спільно з органом державного управління у сфері інтелектуальної власності України (раніше — ДСІВУ, нині МЕРТ України) та НДІ інтелектуальної власності НАПрН України літні школи з інтелектуальної власності за курсом ВОІВ. З 2018 р. Академія ВОІВ повертається до України (яку залишила у 2014 р. у зв'язку зі складною політичною ситуацією) та долучається до проведення літніх шкіл на базі Київського національного університету імені Тараса Шевченка.

3. Кафедра інтелектуальної власності щороку наприкінці вересня прово-

дить Всеукраїнську науково-практичну конференцію молодих учених та студентів з проблем інтелектуальної власності «Законодавство України у сфері інтелектуальної власності та його правозастосування: національні, європейські та міжнародні виміри». У 2017 р. ця конференція була проведена у рамках Всеукраїнського фестивалю інновацій, що вже вдруге проводиться в університеті. При цьому під час конференції було підписано Меморандум про співпрацю з Українським альянсом по боротьбі з піратством, одним із кроків якого є відкриття в університеті Музею з піраток та піратства.

4. Також кафедра протягом навчального року проводить наукові семінари, круглі столи, відкриті лекції тощо, присвячені розкриттю проблем у сфері інтелектуальної власності, залучає до цього міжнародні й українські інституції, профільні юридичні асоціації та ін.

5. Кафедра інтелектуальної власності започаткувала у 2016/2017 навчальному р. у рамках проведення Фестивалю інновацій, ініційованого науковим парком університету міжнародний форум «Інтелектуальна власність та інновації». До його проведення були залучені українські та міжнародні інституції. У межах форуму були проведені майстер-класи з питань трансферу технологій, інтелектуальної власності та стартапів. Вважаємо за доцільне активно залучати представників науково-дослідної частини, викладачів, аспірантів інших факультетів до цього заходу, тому що майстер-класи проводяться безоплатно та мають практичну користь.

6. Кафедра інтелектуальної власності підтримала ініціативу Інституту журналістики Київського національного університету імені Тараса Шевченка та НДІ інтелектуальної власності НАПрН України та взяла участь у роботі сайту «Copyright грамотність», мета якого спрямована на популяризацію знань у сфері інтелектуальної власності.

Це лише незначна частка тих заходів, які здійснює профільна кафедра з інтелектуальної власності в рамках університету. Звісно, наявні навіть сьогодні нечисленні профільні кафедри з інтелектуальної власності у вищих навчальних закладах України мають уже позитивний досвід і повинні його розвивати, щоб готувати якісних фахівців для національної економіки, котрі розуміють її інноваційне спрямування. Вод-

ночас із цим спільним завданням є популяризація знань з інтелектуальної власності та виховання поваги до результатів інтелектуальної, творчої діяльності в нашому суспільстві. ●

### Список використаних джерел / List of references

1. Политика в области интеллектуальной собственности для университетов и научно-исследовательских институтов.  
URL: [http://www.wipo.int/policy/ru/university\\_ip\\_policies](http://www.wipo.int/policy/ru/university_ip_policies).  
*Politika v oblasti intelektualnoy sobstvennosti dlya universitetov i nauchno-issledovatel'skikh institutov.* URL: [http://www.wipo.int/policy/ru/university\\_ip\\_policies](http://www.wipo.int/policy/ru/university_ip_policies).
2. ERAC Opinion on the European Research Area Roadmap 2015–2020. URL: [https://docs.google.com/document/d/1KYva0DrjUikjtz8n8g\\_04ty9L7ioXysUNnTnnvu-agfk/edit#](https://docs.google.com/document/d/1KYva0DrjUikjtz8n8g_04ty9L7ioXysUNnTnnvu-agfk/edit#).
3. Закон України «Про освіту» від 05.09.2017 р. № 2145-VIII // Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2017, № 38–39, Ст. 380.  
*Zakon Ukrainy «Pro osvitu» vid 05.09.2017 r. № 2145-VIII // Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy (VVR), 2017, № 38–39, St. 380.*
4. Сесицький Є. Діяльність ВОІВ на сучасному етапі. Підтримка розвитку політики з інтелектуальної власності в університетах і науково-дослідних організаціях і типові положення ВОІВ // Теорія і практика інтелектуальної власності. 2016. № 6. С. 47–53.  
*Sesytskyi Ye. Diialnist VOIV na suchasnomu etapi. Pidtrymka rozvytku polityky z intelektualnoi vlasnosti v universytetakh i naukovo-doslidnykh orhanizatsiiakh i typove polozhennia VOIV // Teoriia i praktyka intelektualnoi vlasnosti. 2016. № 6. S. 47–53.*
5. Типове положення ВОІВ про політику в галузі інтелектуальної власності для університетів та науково-дослідних установ, підготовлене Відділом деяких країн Європи та Азії. ВОІВ. URL: <http://www.wipo.int/dcea/en/tools>.  
*Typove polozhennia VOIV pro polityku v haluzi intelektualnoi vlasnosti dlia universyativ ta naukovo-doslidnykh ustanov, pidhotovlene Viddilom deiakykh krain Yevropy ta Azii VOIV. URL: http://www.wipo.int/dcea/en/tools.*

Надійшла до редакції 25.09.2017 р.





**Орлюк Е. О разработке политики по интеллектуальной собственности в национальных университетах и роли профильных кафедр интеллектуальной собственности.** В статье исследуются подходы ВОИС по разработке направлений поддержки развития политики по интеллектуальной собственности в университетах и научно-исследовательских организациях. На базе действующего законодательства и Типового положения предлагаются подходы, которые могут использовать университеты Украины в процессе разработки политики по интеллектуальной собственности, с целью решения задач, которые Украина ставит перед собой в процессе вхождения в Европейское исследовательское пространство. Анализируется опыт профильных кафедр интеллектуальной собственности в развитии политики университетов в этой сфере.

*Ключевые слова:* ВОИС, политика по интеллектуальной собственности, университет, научно-исследовательский институт, инновационная структура

**Orlyuk. O. On the development of a policy on intellectual property in national universities and the role of profile departments of intellectual property.** This article discusses approaches directions of development of WIPO in support of policy development in the field of intellectual property in universities and research organizations. Based on the current legislation and the Model Provision, approaches that can be used by Ukrainian universities in the process of developing intellectual property policy are proposed in order to solve the challenges Ukraine faces in the process of joining the European Research Area. The experience of specialized departments on intellectual property in the development of university policies in this area is analyzed.

It is clear that a policy aimed at accessibility of information regarding scientific developments and educational materials, is at odds with the monopoly of intellectual property rights, if this issue to come to the understanding that has developed over many years by this time. However, the reality is that to be found a fair balance between the protection of results of intellectual, creative activities and accessibility of information, including educational and scientific nature. The solution of these issues should be reflected in the development by universities of sound and well-founded policy in the field of intellectual property. To determine how should be provided intellectual property rights to the academic materials and research how the University can dispose of them how can be ensured the rights of students and trainees (and quite often the list of these subjects is much wider) access to educational information. In addition, in the process of scientific development and teaching materials, there is often a situation where the interests of third parties are involved (for example, the materials used, the development or intellectual work of third parties or the right to educational literature arise in publishing houses, or the right to free access to scientific publications, placed in scientific metric editions, etc.). These issues should be the subject of a policy that should be worked out by universities in Ukraine in order to develop civilized standards, which we will respond to in trying to join regional or global research structures, associations, institutions, etc.

*Keywords:* WIPO, policy on intellectual property, University, research Institute, innovative structure